

УДК 347.785

ДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА МУЗИЧНІ ТВОРИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Максим КРИВЕНКО,

аспірант кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються актуальні проблеми захисту авторських прав на музичні твори в мережі Інтернет. Охарактеризовано основні проблемні питання щодо порушення авторських прав на музичні твори. Запропоновано способи захисту авторських прав на музичні твори в мережі Інтернет.

Ключові слова: інтелектуальна власність, авторське право, суміжні права, музичні твори.

ON THE ISSUE OF COPYRIGHT PROTECTION FOR MUSICAL WORKS ON THE INTERNET

Maksym KRYVENKO,

Postgraduate Student at the Department of Intellectual Rights Property and Corporate Law
of National University "Odessa Law Academy"

SUMMARY

The article deals with the actual problems of copyright protection for musical works on the Internet. The main issues of violation of copyrights to musical works are described. The ways of protecting copyrights for musical works on the Internet are offered.

Key words: intellectual property, copyright, related rights, musical works.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується підвищенням значення результатів творчої діяльності не тільки в культурній, а й в економічній, соціальній та інших сферах життєдіяльності. Дотримання прав авторів у сфері інтелектуальної власності є також одним із показників розвитку демократичного суспільства та інтеграції України до світового співтовариства. Авторське право, будучи частиною права інтелектуальної діяльності, забезпечує правову охорону приватних інтересів авторів творчих творів та інших правовласників, їх суб'єктивних моральних і економічних інтересів. Водночас об'єкти авторського права, як й інші продукти інтелектуальної діяльності, відіграють велику роль у культурному та економічному розвитку суспільства, члени суспільства зацікавлені в доступі до результатів наукової та іншої творчої діяльності, у вільному обміні інформацією. При цьому важливим фактором є й те, що зараз, як ніколи раніше в історії людства, поширені технічні можливості для реалізації суспільного інтересу в доступі до знань, досягнень культури і науки, обміні інформацією за допомогою сучасних телекомунікаційних засобів.

Українське законодавство не містить нормативних актів, які би прямо вказували на використання Інтернету серед можливих способів порушення прав авторів, однак воно в цілому направлене на захист авторського права в усіх середовищах, що, серед інших, має включати в себе і всесвітню мережу Інтернет.

У зв'язку з цим важливого значення набуває створення правових підстав для забезпечення зазначених громадських і приватних інтересів у сфері використання музичних творів у мережі Інтернет.

Актуальність теми дослідження. На сьогодні виникає необхідність посилення правової охорони приватних інтересів правовласників, розширення можливості контролю за використанням музичних творів. Особливо гостро ця проблема проявляється в разі використання музичних творів у сучасних інформаційних мережах. З одного боку,

сучасні технології дозволяють швидко розповсюджувати або копіювати музичні твори, кількість яких часом буває важко проконтролювати, що завдає шкоди авторам. З іншого боку, законодавство про авторське право обмежує можливість доступу до музичних творів і обміну музичними творами користувачами Мережі. На сьогодні цивільне законодавство розвивається в напрямку розширення спеціальних способів захисту порушених суб'єктивних авторських прав і підвищення відповідальності за порушення авторських прав на музичні твори.

Стан дослідження. Загальні положення щодо захисту авторських прав в Інтернеті розглядалися у працях: Андре Люка, Ю.М. Батуріна, В.І. Жукова, В.О. Калятіна, С.В. Малахова, С.В. Петровського, І.М. Рассолова, Г.А. Свердлика, А.Г. Серго, Л.С. Сімкіна та інших. Однак численні проблеми, пов'язані із здійсненням, охороною і захистом авторських прав на музичні твори, які поширені в мережі Інтернет, не отримали в сучасній цивілістиці комплексного монографічного дослідження, адекватного їх наукової значущості та практичної цінності.

Мета і завдання статті – обґрунтувати теоретичні положення щодо особливостей здійснення авторських прав на музичні твори, поширені в мережі Інтернет та особливостей їх захисту.

Відповідно до встановленої мети необхідно визначити наступні завдання:

– здійснення авторських прав на музичні твори в мережі Інтернет;

– способи захисту музичних творів в мережі Інтернет.

Виклад основного матеріалу. Музичні твори, як об'єкти авторського права і суміжних прав, що роблять вагомий внесок у культурний розвиток країни, мають істотне економічне значення для авторів, які їх створили.

Коло об'єктів авторського права не є вичерпним, а розвиток науки і культури створює нові середовища та форми, в яких ці об'єкти можуть існувати. Однією зі сфер застосування норм авторського права є діяльність в мережі Інтер-

нет – всевітній інформаційній системі загального доступу, яка логічно зв'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-протоколі, визначеному міжнародними стандартами [1, п. 16 ч. 1 ст. 1].

Ст. 433 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) [2] та ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» до об'єктів авторського права відносить музичні твори (з текстом або без тексту) [3].

Музичні твори виражаються в поєднанні звуків, що утворюють мелодію і пов'язані ритмом і гармонією. Вони мають форму ораторій, симфоній, пісень та ін. Музичні твори записуються композитором особливими знаками, що дозволяє фіксувати його творчий задум. Нотний запис музичного твору утворює клавир, що являє собою перекладення музичного твору для фортепіано, або ж партитуру, що містить всі партії багатоголосого музичного твору.

Права на музичний твір належать його автору, на виконання – виконавцю, на фонограму – її виробнику. Класифікація суб'єктів майнових прав на музичний твір залежить від суб'єкта, творчою працею якого створено музичний твір.

Аналіз можливих способів використання музичних творів показав їхнє різноманіття, яке можна класифікувати за кількома ознаками, наприклад, з економічної точки зору використання твору може бути особистим або комерційним; у залежності від виду застосовуваних технічних засобів виділяють аудіо- або відеозапис, який споживач може використовувати безпосередньо або розмістити відповідний файл в мережі Інтернет.

При цьому необхідно врахувати, що рівень розвитку науково-технічного прогресу вже зараз дозволяє використовувати музичні твори у форматі інноваційних технологій, і цей процес активно розвивається, тобто передбачити всі способи використання музичних творів з технічної точки зору не представляється можливим. Саме тому законодавець, визначаючи способи використання творів, формулює загальні юридичні поняття, які в залежності від мети створення твору і наявних коштів допоможуть правовласнику й іншим суб'єктам цивільного обороту вибрати необхідний їм спосіб використання відповідного об'єкта авторських прав.

Інтернет – це всевітня інформаційна система зв'язків комп'ютерних мереж загального доступу, яка пов'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-протоколі, визначеному міжнародними стандартами [4].

З точки зору права Інтернет – це засіб, за допомогою якого може забезпечуватися об'єктивна форма вираження результатів інтелектуальної діяльності і вільний доступ до них (оприлюднення), а також який дозволяє використовувати зазначені результати як з метою отримання прибутку, так і без такої мети. Таким чином, термін «мережа Інтернет» використовується в цивільному обороті як поліаспектне явище.

Запис виконань музичних творів в мережі Інтернет слід визнати об'єктивною формою вираження музичного твору, яка не збігається з матеріальним носієм. Тому музичні твори з текстом або без тексту, поширені в мережі Інтернет, повинні мати властивість відтворюваності (здатність відтворення твору, що ідентичний оригіналу).

Водночас музичний твір, представлений у вигляді нотного запису на паперовому носії, має таку форму об'єктивного вираження, яка збігається з його матеріальним носієм – аркушем паперу. Відповідно, об'єктивною формою вираження музичного твору, поширеного в мережі Інтернет, є записи його виконання, які слід кваліфікувати як самостійні об'єкти охорони не тільки авторських, але й суміжних прав.

Цивільно-правовий механізм захисту суб'єктивних авторських прав на музичні твори забезпечує захист приват-

них інтересів авторів та інших правовласників у разі порушення їхніх суб'єктивних авторських прав на музичні твори. Музичні твори, до числа яких відносяться, перш за все, пісні, що є найбільш цінними об'єктами авторських прав, складають основний контент розповсюджуваних в інформаційно-телекомунікаційній мережі, а також за допомогою інших інноваційних технологій (надалі використовуємо об'єднаний термін – мережа Інтернет) нематеріальних результатів інтелектуальної діяльності, авторські права на які хоча й охороняються чинним законодавством, але в умовах відсутності ефективних механізмів контролю використання таких об'єктів виникає загроза масового порушення зазначених прав відповідних суб'єктів.

Відповідно до ст. 441 ЦК України передбачено використання твору шляхом його відтворення будь-яким способом та в будь-якій формі, тобто можемо допустити використання музичного твору в мережі Інтернет.

Підставами поширення музичного твору в мережі Інтернет є:

- ініціатива автора;
- ліцензійний договір;
- договір про відчуження виключного права на музичний твір;
- використання музичного твору у складі складного об'єкта;
- договір про передання повноважень організації з колективного управління авторськими і суміжними правами;
- вільне використання музичних творів у випадках, встановлених законом, у тому числі тих, які перейшли в суспільне надбання [5, с. 331].

Поширення музичного твору в мережі Інтернет за допомогою однієї з цих підстав має супроводжуватися застосуванням технічних засобів захисту авторських прав. Розміщення творів у мережі Інтернет у вигляді, доступному для публічного використання, є подання творів до загального відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до творів з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором [6].

З метою посилення ступеня захисту авторських прав на музичні твори, поширені в мережі Інтернет слід закріпити правове становище файлів метаданих (або торрент-файлів), а саме – визнати створення таких файлів одним зі способів відтворення. Тим самим визначиться правове становище торрент-треккерів як сервісів, що надають послуги передачі файлів, в тому числі тих, що містять і об'єкти авторського права, з усіма правовими наслідками.

Аналіз наявної вітчизняної законодавчої бази, яка регламентує діяльність суб'єктів, що надають різні послуги в мережі Інтернет, показав, що в даний час відсутні спеціальні норми про відповідальність зазначених осіб за порушення авторських і суміжних прав.

Доцільно було б передбачити відповідальність провайдера за розміщення в мережі без згоди правовласника відповідного результату інтелектуальної діяльності, але тільки в разі чіткого визначення в законі умов застосування такої відповідальності. В цьому випадку правовласник буде гарантовано мати ефективний інструмент припинення порушень його прав, оскільки провайдер буде зобов'язаний оперативно реагувати на його претензії під загрозою притягнення до відповідальності за порушення виключного права. Водночас провайдер буде в достатній мірі захищений проти пред'явлення до нього необґрунтованих претензій, оскільки дії, які він повинен зробити, будуть йому заздалегідь відомі.

На жаль, поряд зі значними перевагами і прогресивністю сучасних цифрових мереж виникла проблема охорони права на один із найцінніших нині ресурсів – інтелектуальну власність. Так, однією з правових проблем Інтерне-

ту є питання захисту авторських прав, оскільки будь-яка поведінка користувачів в мережі зачіпає права авторів та їх правонаступників: перегляд веб-сторінок, збереження їх вмісту в пам'яті комп'ютера, копіювання текстів, зображень, звукових сигналів, ознайомлення з ними необмеженого кола користувачів – всі ці дії включають використання об'єктів авторсько-правової охорони. Захист авторських прав в Інтернеті за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, перш за все, залежить від того, наскільки грамотно використовуються їхні можливості.

Поширенням способом захисту цивільних прав є припинення дій, що порушують право або створюють загрозу його порушення. Як і визнання права, даний спосіб може застосовуватися в поєднанні з іншими способами захисту, наприклад, стягненням збитків або неустойки, або мати самостійне значення. В останньому випадку інтерес власника суб'єктивного права виражається в тому, щоб припинити порушення його права на майбутній час або усунути загрозу його порушення. Так, наприклад, автор твору, що незаконно використовується (готується до випуску в світ без його відомою, повторюється, піддається переробці і т.п.) третіми особами, може вимагати припинити ці дії, не висуваючи ніяких інших, наприклад майнових, претензій.

Одним з неюрисдикційних способів захисту цивільних прав є самозахист цивільних прав, під яким розуміється вчинення уповноваженою особою не заборонених законом фактичних дій, спрямованих на захист його особистих або майнових прав і законних інтересів. До них, наприклад, відносяться фактичні дії власника чи іншого законного власника, спрямовані на охорону майна, а також аналогічні дії, вчинені у стані необхідної оборони або в умовах крайньої необхідності. У науковому середовищі сьогодні немає єдиної думки стосовно самозахисту. У законодавці і вчених різні точки зору на те, що таке самозахист – форма або спосіб захисту цивільних прав?

Спеціальні заходи відповідальності за порушення виняткових прав у вигляді стягнення компенсації знаходять широке застосування на практиці і дозволяють захистити майнові інтереси авторів та інших правовласників на музичні твори.

У зв'язку з цим логічно припустити, що суперечки про несанкціонований доступ та «піратське» використання охоронюваних авторським правом музичних творів, поширених у мережі Інтернет, повинні систематично розглядатися судами різних інстанцій. Однак на сьогоднішній день кількість судових суперечок не відповідає обсягу порушених авторських прав.

Висновки. В умовах відсутності ефективних механізмів контролю використання авторських прав на результати інтелектуальної діяльності, в тому числі музичних творів, виникає загроза масового порушення зазначених прав відповідних суб'єктів. Тому необхідно не тільки контролювати діяльність провайдерів та інших користувачів мережі Інтернет, але й вишукувати додаткові способи захисту законних інтересів правовласників. З метою посилення ступеня захисту авторських прав на музичні твори, поширені в мережі Інтернет, слід закріпити правове становище файлів метаданих (або торрент-файлів), а саме – визнати створення таких файлів одним зі способів відтворення. Тим самим визначиться правове становище торрент-треккерів, як сервісів, що надають послуги передачі файлів, в тому числі тих, що містять й об'єкти авторського права, з усіма правовими наслідками.

Список використаної літератури:

1. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. № 1280-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>.
2. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.
3. Про авторське право і суміжні права // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994. – № 13. – Ст. 64.
4. Аврамова О.С. Проблеми захисту авторських прав в Інтернеті / О.С. Аврамова, О.І. Рязина // Вісник НТУ «ХПІ», 2013. – № 6 (980).
5. Право інтелектуальної власності : Акад. курс : [підруч. для студ. вищих навч. закладів] / [О.П. Орлюк, Г.О. Андрощук, О.Б. Бутнік-Сіверський та ін.] ; за ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.
6. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав. Постанова Пленуму Верховного Суду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10>.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Кривенко Максим Олегович – аспірант кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Kryvenko Maksym Olehovych – Postgraduate Student at the Department of Intellectual Rights Property and Corporate Law of National University “Odessa Law Academy”.